

که آیا رکود موجود در اقتصاد، به اندازه‌ای که تاکنون نشان داده شده است، بوده یا خیر. موضوع بحث این مقاله، بررسی اختلاف بین میزان تولید فعلی اقتصاد و پتانسیل کامل آن برای تولید است. دفتر بودجه کنگره آمریکا (CBO) معتقد است این اختلاف بیش از ۶ درصد است که این رقم یکی از بالاترین ارزیابی‌های به ثبت رسیده می‌باشد. به گفته محققان، اگر اختلاف تولید به این اندازه زیاد باشد، تورم به اندازه مورد انتظار کاهش نیافته است و در صورت درست بودن این نظریه، خطر تورم نزدیک‌تر از حد تصور خواهد بود.

بیکاری، تهدید جدید

به همین خاطر است که برخی مقامات فدرال رزرو تاکنون بارها در مورد این تهدید هشدار داده‌اند. برای کارگران آمریکایی، رکود اقتصادی تنها مشکل موجود نیست. آنچه این روزها می‌توان از نشانه‌های موجود درک کرد، این است که بحران بیکاری آمریکا به پیش از آغاز رکود اقتصادی بازمی‌گردد و اگر این رکود - به گونه‌ای که همه چیز به وضعیت سابق بازگردد - بر طرف شود، باز هم کارگران وضع بهتری نخواهند داشت. با این که آمریکا سیکل توسعه درازمدتی داشته که گردش آن طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۰۷ به کمک دستاوردهای وسیع در بهره‌وری و سود مشارکت شتاب یافت، اما در این مدت، میانگین پرداختی به کارگران کاهش داشته است.

گزارش ۲۰۰۹ - ۲۰۰۸ مؤسسه سیاست اقتصادی (EPI) که نگاهی جامع به وضعیت بازار کار آمریکا و روند سطح درآمد، اشتغال، دستمزد، فقر و مراقبت‌های بهداشتی دارد، نشان‌دهنده وجود الگوهای ضعیف برای دستمزد، اشتغال و استانداردهای زندگی است که باعث شده بسیاری از خانواده‌های آمریکایی مدت‌ها پیش از آغاز رکود با مشکل مواجه شوند.

رییس EPI معتقد است حتی پیش از آن که طوفان بحران اقتصادی به وال‌استریت، مسکن و بانک‌ها آسیب رساند، وضعیت اقتصادی برای کارگران نامطلوب بود. لارنس میشل اضافه می‌کند: این بدین معنی است که حتی اگر رکود به پایان برسد، این چالش پایان نخواهد یافت. در همین راستا، مقاله‌ای در روزنامه واشنگتن پست با بازتاب همین نگرانی‌ها

مشخص نشود، اما به طور حتم، تظاهرات اوغورها - که برای مقامات چین کاملاً غیرمنتظره بوده است - از میان دنیای مخفی اسلام روی داده است.

پکن با توسل به زور و سرکوبی می‌تواند به راحتی از بروز آشوب و بی‌نظمی در شینجیانگ جلوگیری کند. تمامیت ارضی "جمهوری خلق چین" علی‌رغم تمام تبلیغات بیگانه‌هراسانه، مورد تهدید قرار نگرفته است. اما چیزی که مهم به نظر می‌رسد، اتحاد و سازگاری است که دولت چین آن را بزرگترین ارزش ملی می‌داند و بدون آن برای بقای حکومت با مشکل مواجه خواهد شد. ■

اسلام رقیب اصلی چین

دولت چین اکنون اوغورهای مسلمان را به شدت تحت فشار گذاشته است. نیروهای پلیس، دسترسی مردم را به مساجد و برپایی نماز جمعه سخت کرده و نهادهای اسلامی که مراکز آموزش، اخلاق و اتحاد اجتماعی بودند بسته شده‌اند. شاید اصلی‌ترین نگرانی چین این باشد که تلاش برای محدود کردن قدرت و دسترسی به اسلام در شینجیانگ به بلتر شدن شرایط بی‌انجامد. در واقع به نظر می‌رسد باورهای دینی بیش از جدایی طلبی و نزاع‌های قومی اوغورها را تحریک به نارضایتی کند. شاید دلیل اصلی اتفاقات چین هیچ‌گاه

اقتصاد آمریکا در تهدید

آمریکای بیکار و گران

وقوع بحران جهانی، سبب شده است تا فدرال رزرو معضل رکود و فقدان سرمایه‌گذاری را نسبت به حل تورم در ارجحیت قرار بدهد.

وجود نشانه‌هایی از این حقیقت که رکود اقتصادی، کم‌کم در حال از بین رفتن است - حتی اگر هنوز ضمانتی قطعی برای بهبود کامل اقتصاد وجود نداشته باشد - باعث شده که توجه سرمایه‌گذاران، به تورم جلب شود. فدرال رزرو معتقد است که رسیدن به نرخ بیکاری بی‌سابقه در ۲۶ سال گذشته و رکاد ماندن فعالیت کارخانه‌ها در آینده‌ای نزدیک، خطر افزایش شدید قیمت‌ها را در پی خواهد داشت. این مسأله بانک مرکزی را در شرایطی قرار می‌دهد که تا رسیدن به وضعیت اقتصادی مطلوب - که بتوان در آن نرخ بهره را بالا برد - هزینه‌های استقراض را پایین نگه دارد. اما این مسأله باعث بروز مشکلاتی برای برخی سرمایه‌گذاران شده است. تا زمانی که رکود اقتصادی وجود دارد، این سرمایه‌گذاران احساس نگرانی شدیدی می‌کنند، زیرا فدرال رزرو و دیگر بانک‌های مرکزی در سراسر جهان، برای محدود کردن بحران اعتباری حاضر، تاکنون در حال "چاپ پول" بوده‌اند که پیامد اجتناب‌ناپذیر این کار، بروز تورم خواهد بود.

این شرایط، برنانکی و تیم سیاست‌گذار او را در موقعیتی بغرنج قرار داده است. آنها مجبورند فعلاً تورم را نادیده بگیرند و به سرمایه‌گذاران اطمینان دوباره دهند که پیش از بروز هرگونه مشکلی، توانایی جلوگیری از جاری شدن سیل پول را به اقتصاد کشور و به تبع آن بروز تورم دارند. پیش‌بینی مشاوران اقتصادی انجمن بانکداران آمریکا این است که پیش از هرگونه تغییر عقیده احتمالی فدرال رزرو در سه ماهه سوم ۲۰۱۰ آمریکا در چهار فصل متوالی با رشد اقتصادی مثبت روبه‌رو خواهد بود و پیش از آن که بخواهد خود را برای افزایش

نرخ بهره آماده کند، به طرح ۲ تریلیون دلاری روی خواهد آورد. این طرح به منظور تحریک اقتصاد و از طریق خرید دارایی‌های غیرمولد به وجود آمده است. فدرال رزرو تعهد کرده است که بیش از ۱/۷۵ تریلیون دلار از بدهی‌های دولت آمریکا و بدهی‌های رهنی را خریداری خواهد کرد. بسیاری از اقتصاددانان معتقدند چنین اقدامی - اگر سرمایه‌گذاران آن را دامن زدن بر آتش تورم بدانند - می‌تواند نتیجه معکوس داشته باشد. جان هاتزیوس، اقتصاددان گلدمن ساکس معتقد است اختلافات زیادی در مورد مسیر تورم بین سرمایه‌گذاران وجود دارد که باعث شده، پیش‌بینی‌ها در محدوده رکود تورمی به تورم حاد (Hyperinflation) تغییر یابد. به نظر می‌رسد که عقیده هاتزیوس در رابطه با رکود حاکم بر اقتصاد و تأثیر آن بر شرایط تورمی با نظر فدرال رزرو مشابه باشد.

استدلال آنهایی که تورم را ناگزیر می‌دانند بر اساس تحقیقات میلتن فریدمن - اقتصاددان برنده جایزه نوبل - قرار دارد که معتقد بود تورم، همیشه و همه‌جا یک پدیده پولی است. این گروه اعتقاد دارند که خطر تورم هنوز نزدیک نیست، اما برای این که از افزایش تورم در سال ۲۰۱۱ جلوگیری شود، فدرال رزرو نیازمند آن خواهد بود که سال آینده، سیاست پولی سختگیرانه‌تری را اتخاذ کند. سرعت رشد تورم، به سرعت بازگشت به کار کامل کارخانه‌ها، بهبود وضعیت بازار کار و این که آیا فدرال رزرو قادر خواهد بود تا برنامه‌های پرداخت وام و کاهش نرخ بهره را به موقع کاهش دهد یا خیر، بستگی خواهد داشت. محققان بانک سانفرانسیسکو اخیراً مقاله‌ای به چاپ رسانده و در آن به بررسی این موضوع پرداخته‌اند

شده بود که عدم ایجاد شغل، پس از آن که رکود به طور رسمی به پایان برسد، می‌تواند منجر به افزایش فقر و نرخ بیکاری در این کشور شود. ■

عنوان کرده بود که در حالی که کشور به شدت نیازمند یک تحول اقتصادی است، ایجاد شغل جدید، حلقه مفقوده این زنجیر باقی مانده است. در این مقاله گفته

نگاهی به وضعیت اقتصاد ترکیه

اقتصاد ترکیه در بلا تکلیفی

ریسک‌ها هنوز باقی مانده‌اند، اما آیا اقتصاد ترکیه سلامت خود را باز خواهد یافت؟

نشانه‌های بهبود

آغاز انقلاب تابستانی، آینده‌ای مبهم را برای ترکیه نوید می‌دهد. بر خلاف همیشه، ترکیه نوعی بحران اقتصادی و مالی را تحمل می‌کند که خود نقشی در آن نداشته است. رکود اقتصاد، تضعیف نرخ ارز و کمربند شدن نقش بازار سهام ترکیه با وجود رونق بازارهای نوظهور، انضباط مالی و عملکرد اقتصادی خوب این کشور را در سال‌های اخیر بی‌حاصل گذارده است. چنین شرایطی برای کشوری با ۷۱ میلیون نفر جمعیت که پتانسیل‌های وسیعی دارد و هفدهمین اقتصاد بزرگ جهان به شمار می‌رود، ناراحت‌کننده است. جمعیت و نیروی کار ترکیه برخلاف دیگر کشورهای عضو اتحادیه اروپا در حال افزایش است و مردم، بانک‌ها و بخش دولتی چندان درگیر بدهی‌های مالی و اعتباری نیستند. البته می‌توان گفت که بانک‌های ترکیه در مقایسه با بانک‌های اروپا، بریتانیا و آمریکا از سلامت اقتصادی بیشتری برخوردارند.

شرایط ترکیه به این دلیل حایز اهمیت است که به عنوان یک کشور مسلمان دموکراتیک، فعال و بزرگ می‌تواند سرمشقی برای دیگر کشورهای خاورمیانه و تکیه‌گاهی برای جبهه جنوبی اتحادیه اروپا باشد. ترکیه دارای بزرگترین و مستحکم‌ترین ارتش در اروپا است، اما اکنون با وضعیت اقتصادی خوبی روبه‌رو نیست.

پاییز گذشته اقتصاد ترکیه همراه با دیگر کشورهای اروپایی دچار سقوط شد. طبق پیش‌بینی بانک سرمایه‌گذاری EFG محصول ناخالص داخلی این کشور در سال جاری ۴/۵ درصد کاهش خواهد یافت. این میزان به واسطه کاهش صادرات و تقاضای داخلی در این کشور در سه ماهه پایانی ۲۰۰۸ با ۶/۲ درصد رکود روبه‌رو بود. بودجه، کاهش میزان سرمایه‌گذاری و تضعیف ارزش پول از دیگر مشکلات ترکیه هستند که اقتصاد این کشور با آنها مواجه است. از طرف دیگر، بدهی‌های کوتاه‌مدت بخش خصوصی افزایش یافته و بیم آن می‌رود که ارز خارجی مورد نیاز برای تأمین و بازپرداخت این بدهی‌ها، ارزش پول ترکیه را پایین‌تر آورده و به همین ترتیب با افزایش بدهی‌ها و مشکل در پرداخت آنها دور تسلسلی ایجاد شود. ارزیابی منابع داخلی صورت گرفته نشان می‌دهد ترکیه برای تأمین بدهی‌های خارجی خود نیازمند حداقل مبلغ ۲۰ میلیارد دلار است.

این کشور به شمار می‌رود - بیش از پیش افزایش داده و برآوردهای رسمی، نرخ بی‌سابقه ۱۶/۱ درصدی بیکاری را در سه ماهه نخست امسال نشان می‌دهند. نرخ بیکاری سالانه در حال حاضر ۱۴ درصد و نرخ بیکاری جوانان ۲۰ درصد است.

علاوه بر مسایل فوق باید گفت کسری بودجه این کشور هم از ۲/۱ میلیارد لیره (حدود ۱/۴۲ میلیارد دلار) در پنج ماهه نخست سال ۲۰۰۸ به ۲۰/۷ میلیارد لیره (حدود ۱۴ میلیارد دلار) در مدت مشابه سال جاری افزایش یافته است. بر همین اساس، بانک مرکزی دولت را وادار کرده تا متعهد به اجرای چارچوب مالی میان مدت و معتبری شود که اساس انضباط مالی و ثبات بدهی‌ها را تشکیل دهد.

در جست‌وجوی راه نجات

علیرغم ضعف اقتصادی موجود، نرخ تورم بین ۵ تا ۷ درصد در حال تغییر است که این امر فرصتی برای کاهش نرخ بهره ایجاد می‌کند. در حال حاضر، نرخ بهره واقعی اقتصاد این کشور بسیار بالا است. بانک مرکزی در آخرین اقدام خود برای کاهش نرخ بهره در شانزدهم ماه ژوئن، نرخ استقرار از ۹/۲۵ درصد به ۸/۷۵ درصد و نرخ وام‌دهی را از ۱۱/۷۵ درصد به ۱۱/۲۵ درصد کاهش داد. این بانک در بیانیه‌ای اعلام کرد که اگر شاخص‌های اقتصادی از یک بهبود مناسب در وضع اقتصادی خبر دهند، هرگونه کاهش نرخ بهره در آینده کمتر و یا لغو خواهد شد. به هر حال، با توجه به فشارهای مالی و احتمال اترگذاری آن بر اقتصاد واقعی، اتخاذ یک گرایش متعادل برای مدتی معین ضروری به نظر می‌رسد. اگر ترکیه بتواند از این بحران نجات پیدا کند، آینده‌ای روشن پیش رو خواهد داشت. اقتصاددانان این کشور می‌گویند در پنج سال آینده، محصول ناخالص داخلی ترکیه سالانه ۵ درصد رشد خواهد داشت و همچنین رشد GDP اسمی ۱۰ درصدی، چندان غیرواقعی نخواهد بود. میانگین رشد GDP ترکیه بین سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷ معادل ۶/۸ درصد بوده که وقوع دوباره چنین رشدی دور از ذهن نیست. ■

بانک مرکزی ترکیه اخیراً اعلام نموده که به کمک مجموعه‌ای از اقدامات مالی دولت، جدیدترین آمار منتشر شده از بهبود نسبی فعالیت‌های اقتصادی در این کشور خبر می‌دهد. بانک مریل لینچ پیش‌بینی کرده است که در سه ماهه سوم امسال، اقتصاد ترکیه با سرعت بیشتری نسبت به دیگر اقتصادهای رو به رشد، همانند روسیه، لهستان، مجارستان و آفریقای جنوبی، شروع به رشد خواهد کرد. طبق اعلام مؤسسه آمار ترکیه، اگرچه تولید صنعتی در ماه آوریل برای نهمین ماه متوالی کاهش یافته، اما سرعت این کاهش از ۲۰/۹ درصد در ماه مارس به نرخ سالانه ۱۷۵ درصد رسیده است. همچنین نرخ بهره‌برداری از ظرفیت بخش خصوصی در سه ماهه دوم امسال نسبت به سه ماهه نخست یک درصد افزایش داشته است. در بیانیه بانک مرکزی، اینها همه نشانه پایان روند رو به کاهش تولید در ترکیه است که در سه ماهه دوم سال ۲۰۰۸ آغاز شده بود. در سه ماهه دوم امسال با توجه به تأثیر اتخاذ شده برای کاهش مالیات بر فروش - که هدف آن افزایش مصرف و احیای اقتصاد کشور بود - تقاضای مصرف‌کننده با افزایش قابل توجهی روبه‌رو شد. شاخص ماهانه اطمینان مصرف‌کننده در ماه آوریل ۸ درصد افزایش یافت که نسبت به ماه مه ۳/۱ درصد رشد را نشان می‌دهد. دولت ترکیه در ماه ژوئن بار دیگر تصمیم گرفت طرح کاهش مالیات بر فروش اتومبیل، پارچه و دیگر محصولات خود را - که از ماه مارس آغاز شده بود - تا پایان سپتامبر ادامه دهد. پیش‌بینی دولت ترکیه این است که در سال ۲۰۰۹ اقتصاد کشور ۳/۶ درصد رکود را تجربه خواهد کرد، در حالی که صندوق بین‌المللی پول، رکود ۵/۱ درصدی را پیش‌بینی کرده است.

باقی ماندن ابهامات

بانک مرکزی ترکیه معتقد است که برخی شاخص‌ها هنوز با بازگشت به اقتصاد باثبات فاصله دارند. صادرات که از اکتبر ۲۰۰۸ بدون تغییر بود، در ماه مه ۴۰ درصد کاهش را نشان می‌دهد و پیش‌بینی می‌شود که تقاضای سرمایه‌گذاری داخلی برای ماشین‌آلات و تجهیزات در سه ماهه دوم امسال نسبت به سال گذشته کاهش یابد. سرمایه‌گذاری متزلزل و کاهش تقاضا، نرخ بیکاری ترکیه را - که مشکل مزمن